

SCENARIUSZ LEKCJI WOS DLA KLASY II GIMNAZJUM

Temat lekcji: **Narodziny demokracji, czyli krótka historia długiej drogi.**

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, „burza mózgów”, praca z podręcznikiem, praca w grupach, praca ze *Słownikiem terminów i pojęć historycznych* oraz z tekstami źródłowymi przygotowanymi przez nauczyciela

Środki dydaktyczne:

- podręcznik
- B. Snoch, *Słownik szkolny. Terminy i pojęcia historyczne*, Warszawa 1990.
- Zestaw tekstów źródłowych dotyczących powstania demokracji w różnych państwach i epokach historycznych przygotowany przez nauczyciela

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji:

- Wie, co to jest demokracja i gdzie wzięła swój początek;
- Wie, że kolebką demokracji były Ateny;
- Zna różnice między demokracją bezpośrednią a demokracją przedstawicielską;
- Wie, na jakich zasadach opiera się funkcjonowanie państwa demokratycznego;
- Wyjaśnić terminy:
 - agora
 - republika
 - trójpodział władzy
 - rządy prawa
 - wolna elekcja
- potrafi scharakteryzować drogę, jaką przeszła demokracja;
- Potrafi wskazać korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji.

Umiejętności kluczowe:

- Uczeń potrafi pracować z tekstem źródłowym, wyszukiwać zawarte w nim informacje, interpretować wskazane przez nauczyciela fragmenty.
- Uczeń buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, analizuje, porównuje, porządkuje i syntezuje informacje oraz formułuje problemy, wyciąga wnioski i wypowiada się na temat form państwa we współczesnym świecie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Rekapitulacja wtórna:

Nauczyciel odpytuje uczniów z wiadomości przyswojonych na poprzedniej lekcji.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel wprowadza uczniów w problematykę lekcji krótką pogadanką na temat historii kształtowania się demokracji. Podkreśla, że demokracja w jej obecnym kształcie nie narodziła się z dnia na dzień. Był to długi historyczny proces uczenia się i stopniowego udoskonalenia demokratycznych procedur.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie zastanowili się, co – ich zdaniem – można uznać za moment zerowy w historii demokracji.
- Uczniowie przytaczają ważne wydarzenia poznane na lekcji historii, które miały wpływ na rozwój idei rządów ludu.
- **Ćwiczenie nr 1**
Nauczyciel prosi, aby uczniowie – metodą „burzy mózgów” – wypisali na kartkach poznane dotąd podstawowe elementy ustroju demokratycznego, a następnie sporządzają na tablicy ich zestawienie. Oto przykład:
 - wola większości
 - wolne wybory
 - ochrona praw mniejszości.....
- **Ćwiczenie nr 2**
Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie „krótkiej historii demokracji” w formie kongresu przedstawicieli różnych epok i krajów, – w których narodziły się najistotniejsze dla demokracji zasady.
Uczniowie, podzieleni na 8 grup, pracują z tekstami źródłowymi i na podstawie zawartych w nim informacji wyszukują, porządkują i syntezują wiadomości na temat demokracji.
Materiał źródłowy dla każdej grupy zawiera krótką informację o omawianej epoce lub wydarzeniu, cytat, postać historyczną oraz pytanie.
Każda grupa otrzymuje także *instrukcję dla ucznia*, która ułatwi przygotowanie się do „**Kongresu ojców demokracji**” (patrz – załącznik)
- Grupy – postępując zgodnie z instrukcją – przedstawiają wyniki pracy na forum klasy – **na tzw. KONGRESIE OJCÓW DEMOKRACJI.**
- **Ćwiczenie nr 3**
Na zakończenie ojcowie **KONGRESU...** przygotowują demokratyczne życzenia, które złożą mieszkańcom swych krajów.

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji – charakteryzują rolę obywatela w państwie demokratycznym oraz pisemnie odpowiadają na ćwicz. 5 i 8 ze str. 33.

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zadanie pracy domowej –
Czy w XXI wieku Internet może pełnić funkcje ateńskiej agory i umożliwić na nowo powrót do demokracji bezpośredniej? – wypowiedź uzasadnij.
- Pożegnanie się z uczniami

ZAŁĄCZNIK

INSTRUKCJA DLA UCZNIĄ:

KONGRES OJCÓW DEMOKRACJI

1. Waszym zadaniem jest przygotowanie się do udziału w „Kongresie ojców demokracji”. Przeczytajcie ten fragment materiału pomocniczego, który został wam przydzielony.
2. W krótkiej dyskusji ustalcie, jakie zasady demokratyczne pojawiły się w waszym opisie i w jaki sposób można je krótko przedstawić innym.
3. Wytupujcie swojego przedstawiciela, który wygłosi krótką, 3 – minutową wypowiedź, opisującą wkład starożytnych Aten, Rzymu itp. w rozwój demokracji. Najlepiej byłoby, gdyby wcielił się on w postać historyczną związaną z danym okresem (uwaga: dziewczęta także mogą odgrywać role męskie).
4. Gdy nauczyciel ogłosi uroczyste rozpoczęcie „Kongresu ojców demokracji”, zajmijcie miejsce przy stole obrad.
5. Kiedy wszyscy wygłoszą już swoje mowy powinna nastąpić cześć dyskusyjna kongresu – delegaci będą zastanawiać się nad wkładem uczestniczących w tym spotkaniu „ojców demokracji” w rozwój tej idei. Może to być okazja do postawienia przez nauczyciela delegatom trudnych pytań (umieszczonych pod każdym tekstem źródłowym).

SCENARIUSZ LEKCJI WOS DLA KLASY II GIMNAZJUM

Temat lekcji: **Czym wspólnie jest demokracja?**

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, „burza mózgów”, samodzielna praca uczniów z podręcznikiem, praca w grupach, praca ze *Słownikiem terminów i pojęć historycznych* oraz z tekstem *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik.
- B. Snoch, *Słownik szkolny. Terminy i pojęcia historyczne*, Warszawa 1990.
- Tekst *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji:

- Wie, co to jest demokracja i gdzie wzięła swój początek;
- Wie, że kolebką demokracji były Ateny;
- Zna różnice między demokracją bezpośrednią a demokracją przedstawicielską;
- Wie, na jakich zasadach opiera się funkcjonowanie państwa demokratycznego i potrafi je omówić;
- Potrafi omówić:
 - zasadę suwerenności narodu;
 - zasadę pluralizmu społecznego;
 - zasadę podziału władzy;
 - zasadę państwa prawnego;
- Potrafi scharakteryzować rolę obywatela w państwie demokratycznym;
- Potrafi wskazać korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji.

Umiejętności kluczowe:

- Uczeń potrafi pracować z tekstem, wyszukiwać zawarte w nim informacje, interpretować wskazane przez nauczyciela fragmenty.
- Uczeń buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, analizuje, porównuje, porządkuje i syntezuje informacje oraz formułuje problemy, wyciąga wnioski i wypowiada się na temat form państwa we współczesnym świecie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Rekapitulacja wtórna:

Nauczyciel odpytuje uczniów z wiadomości przyswojonych na poprzedniej lekcji:

- Podaj definicję państwa unitarnego oraz przykłady tego typu państw.
- Co to jest monarchia i republika?
- Wymień różnice między monarchią konstytucyjną a monarchią absolutną.
- Czym jest ideologia?

- Wymień cechy państwa totalitarnego i podaj przykłady takich państw we współczesnym świecie.
- Podaj przykłady państw o reżimie autorytarnym.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel wprowadza uczniów w problematykę lekcji krótką pogadanką na temat historii kształtowania się demokracji. Podkreśla, że kolebką demokracji były starożytne Ateny.
- **Ćwiczenie nr 1**
Nauczyciel prosi, aby uczniowie wyobrazili sobie, że do klasy przylecieli przybysze z kosmosu z prośbą o wskazówki, które pomogłyby im w zbudowaniu demokracji na ich planecie. Prosi, by uczniowie przeprowadzili „burzę mózgów”, zapisując na tablicy zasady i instytucje państwa demokratycznego, które uznacie za najważniejsze.
Uczniowie wykonują ćwiczenie, uzasadniając krótko motywy, którymi się kierowali.
- Uczniowie wymieniają cechy, które charakteryzują państwo demokratyczne.
- Na podstawie wiadomości z klasy I oraz z lekcji historii uczniowie próbują wymienić podobieństwa i różnice między demokracją bezpośrednią a demokracją przedstawicielską
- **Ćwiczenie nr 2**
Uczniowie, podzieleni na 4 grupy, pracują z podręcznikiem i na podstawie zawartych w nim informacji wyszukują, porządkują i syntezują wiadomości na temat państwa demokratycznego. Omawiają:
 - zasadę suwerenności narodu
 - zasadę pluralizmu społecznego
 - zasadę podziału władzy
 - zasadę państwa prawnego
- Liderzy grup przedstawiają wyniki pracy na forum klasy. Wspólnie zostają wyjaśnione nowe lub niezrozumiałe pojęcia (uczniowie korzystają ze słownika terminów historycznych).
- Uczniowie, na podstawie podręcznika, omawiają podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego i zapisują je w zeszytach.

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji – charakteryzują rolę obywatela w państwie demokratycznym oraz pisemnie odpowiadają na ćwic. 5 i 8 ze str. 33.

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zadanie pracy domowej –
Wskaż korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji.
- Pożegnanie się z uczniami

SCENARIUSZ LEKCJI WOS DLA KLASY II GIMNAZJUM

Temat lekcji: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* – podstawą funkcjonowania państwa demokratycznego.

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, praca ze *Słownikiem terminów i pojęć historycznych* oraz z tekstem *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, referat

Środki dydaktyczne:

- podręcznik.
- B. Snoch, *Słownik szkolny. Terminy i pojęcia historyczne*, Warszawa 1990.
- Tekst *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.
- M. Adamczyk, S. Pastuszka, *Konstytucje polskie w rozwoju dziejowym 1791 – 1982*, Warszawa 1985

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji:

- Potrafi wyjaśnić pojęcia: partia polityczna, koalicja, opozycja, elektorat;
- Wie, co to jest konstytucja;
- Zna daty i nazwy najważniejszych konstytucji w historii państwa polskiego;
- Zna datę uchwalenia *Konstytucji RP*;
- Wie, co to jest referendum konstytucyjne;
- Potrafi omówić budowę *Konstytucji RP*;
- Zna nazwy rozdziałów *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*;
- Zna podstawowe zasady ustroju politycznego;
- Potrafi dokonać podziału władzy w Polsce;
- Potrafi wymienić największe partie polityczne w Rzeczypospolitej i wyjaśnić, jaki jest cel ich działalności.

Umiejętności kluczowe:

- Uczeń potrafi pracować z tekstem *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, wyszukiwać zawarte w nim informacje, interpretować wskazane przez nauczyciela fragmenty.
- Uczeń buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, analizuje, porównuje, porządkuje i syntezuje informacje oraz formułuje problemy, wyciąga wnioski i wypowiada się na temat form państwa we współczesnym świecie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Rekapitulacja wtórna:

Nauczyciel odpytuje uczniów z wiadomości przyswojonych na poprzednich lekcjach:

- Co to jest demokracja i gdzie wzięła swój początek?
- Wskaż różnice między demokracją bezpośrednią a przedstawicielską?
- Na jakich zasadach opiera się funkcjonowanie państwa demokratycznego?
- Scharakteryzuj rolę obywatela w państwie demokratycznym.

- Wskaż korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel wprowadza uczniów w problematykę lekcji krótką pogadanką na temat historii konstytucji polskich.
- Uczniowie zapisują w zeszytach najbardziej znane konstytucje i ustawy konstytucyjne do roku 1997:
 1. **3 maja 1791 r.** – Ustawa Rządowa
 2. **1807 r.** – Ustawa konstytucyjna Księstwa Warszawskiego
 3. **1815 r.** – Ustawa konstytucyjna Królestwa Polskiego
 4. **17 marca 1921r.** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. Konstytucja Marcowa)
 5. **23 kwietnia 1935 r.** – Ustawa konstytucyjna (tzw. Konstytucja Kwietniowa)
 6. **22 lipca 1952 r.** – Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
- Uczniowie, na podstawie podręcznika oraz słownika terminów i pojęć historycznych, wyjaśniają, co to jest konstytucja i referendum konstytucyjne.
- Uczniowie zapisują w zeszytach datę dzienną uchwalenia ostatniej *Konstytucji RP*, a następnie zaznają się z podziałem i treścią poszczególnych rozdziałów *Konstytucji RP*. (Praca z tekstem *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*)
- Uczennica referuje przygotowane w domu informacje na temat Monteskiusza.
- Uczniowie wyjaśniają, na czym w Polsce polega monteskiuszowski podział władzy, a następnie zapisują schemat podziału w zeszytach przedmiotowych.
- Nauczyciel wyjaśnia, iż podstawą funkcjonowania państwa demokratycznego są działające w tym państwie – zgodnie z zapisem w *Konstytucji RP* – partie polityczne.
- Uczniowie wymieniają i zapisują do zeszytów największe partie polityczne w Rzeczypospolitej i wyjaśniają, jaki jest cel ich działalności – ćwic. 8 s. 41

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji oraz pisemnie wykonują ćwic. 1, 2, 3, 4, 5 s. 40 – 41 z podręcznika.

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zadanie pracy domowej – ćwic. 6 s. 33 – podręcznik
- Pożegnanie się z uczniami

SCENARIUSZ LEKCJI WOS DLA KLASY II GIMNAZJUM

Temat lekcji: **Współczesne zagrożenia demokracji.**

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, praca w oparciu o materiały przygotowane przez nauczyciela, praca w grupach, metoda hierarchizacji, dyskusja

Środki dydaktyczne:

- podręcznik.
- *Lista zagrożeń demokracji* – materiał opracowany i przygotowany przez nauczyciela
- Arkusze papieru, mazaki

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji:

- Zna rodzaje zagrożeń demokracji;
- Potrafi omówić w/w zagrożenia;
- Zna możliwości unikania lub minimalizowania tych zagrożeń;
- Stosuje nowopoznane pojęcia w dyskusji o problemach demokracji;
- Potrafi wykorzystać wiedzę pozaszkolną w argumentowaniu swoich sądów;
- Dostrzega zagrożenia demokracji w swoim otoczeniu;
- Potrafi współpracować w grupie.

Umiejętności kluczowe:

- Uczeń potrafi pracować z tekstem, wyszukiwać zawarte w nim informacje, interpretować wskazane przez nauczyciela fragmenty.
- Uczeń buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, analizuje, porównuje, porządkuje i syntezuje informacje oraz formułuje problemy, wyciąga wnioski i wypowiada się na temat form państwa we współczesnym świecie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Rekapitulacja wtórna:

Nauczyciel odpytuje uczniów z wiadomości przyswojonych na poprzednich lekcjach:

- Co to jest demokracja i gdzie wzięła swój początek?
- Jakie są różnice między demokracją bezpośrednią a demokracją przedstawicielską?
- Na jakich zasadach opiera się funkcjonowanie państwa demokratycznego?
- Scharakteryzuj rolę obywatela w państwie demokratycznym.
- Wskaż korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel podkreśla, że to, co powiedzieliśmy do tej pory o demokracji, to model teoretyczny. W praktyce dobre funkcjonowanie tego ustroju zależy od różnych czynników. Demokracja ma wiele zagrożeń, które będą treścią dzisiejszej lekcji.
- **Ćwiczenie nr 1**
Nauczyciel rozdaje uczniom listę z 9 zagrożeniami demokracji (patrz – załącznik). Uczniowie analizują listę, sprawdzając, czy wszystkie zwroty są dla nich zrozumiałe. Nauczyciel prosi, aby chętni uczniowie scharakteryzowali krótko podane zagrożenia i koryguje ewentualne błędy.
- **Ćwiczenie nr 2**
Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda grupa ma za zadanie przedyskutować podany zestaw zagrożeń i dokonać hierarchizacji, szeregując zagrożenia od największych do najmniejszych. Uczniowie mają prawo poszerzyć podaną przez nauczyciela listę o inne – istotne według nich – zagrożenia demokracji. Po stworzeniu własnego katalogu zagrożeń przedstawiciele grup przedstawiają go na forum klasy. Pozostałe grupy mają za zadanie skomentować ów katalog oraz zapytać o uzasadnienie, dlaczego akurat te zagrożenia dana grupa uznała za największe.
- **Ćwiczenie nr 3**
Nauczyciel poleca uczniom, by na podstawie katalogów zagrożeń wszystkich grup utworzyli katalog całej klasy i podali argumenty uzasadniające, że wskazane przez nich zagrożenia demokracji są rzeczywiście największe oraz by zastanowili się też, czy zagrożenia, które znalazły się na końcu listy można zlekceważyć.
- Nauczyciel uzmysławia uczniom realność analizowanych zagrożeń.
- Uczniowie podają konkretne przykłady występowania owych zagrożeń w życiu społeczno – politycznym Polski
- Uczniowie – na prośbę nauczyciela – przytaczają przykłady państw, w których analizowane zjawiska są na porządku dziennym. Wypowiedzi powinny być poparte faktami.

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji.
Nauczyciel wywołuje dyskusję o tym, czy istnieje demokracja idealna. Może niektóre z analizowanych zagrożeń demokracji są zjawiskiem naturalnym i nigdy nie zostaną do końca wyeliminowane?
Uczniowie dyskutują, jak można uniknąć lub zminimalizować wymienione wyżej zagrożenia.

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zadanie pracy domowej –
Które z analizowanych zagrożeń demokracji jest najbardziej widoczne w twoim otoczeniu? – wypowiedź uzasadnij.
- Pożegnanie się z uczniami

ZAŁĄCZNIK

ZAGROŻENIA DEMOKRACJI

- Naruszanie zasady rządów większości
- Brak poszanowania praw mniejszości
- Brak zaangażowania społecznego
- Brak odpowiedzialności obywatelskiej i społecznej
(tzw. grzech zaniechania)
- Brak poszanowania prawa
- Sterowanie opinią publiczną
- Brak wolnej prasy
- Pauperyzacja (ubożenie) społeczeństwa
- Naruszanie praw człowieka

SCENARIUSZ LEKCJI WOS DLA KLASY II GIMNAZJUM

Temat lekcji: **Jednostka w państwie totalitarnym, autorytarnym i demokratycznym.**

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, praca w grupach, praca w oparciu o materiały przygotowane przez nauczyciela, metoda hierarchizacji, dyskusja

Środki dydaktyczne:

- podręcznik
- *Wartości realizowane przez państwo demokratyczne* – materiał opracowany i przygotowany przez nauczyciela
- Arkusze papieru, mazaki

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji:

- Zna podział państw ze względu na sposób sprawowania władzy;
- Potrafi omówić cechy państwa:
 - totalitarnego;
 - autorytarnego;
 - demokratycznego;
- Rozumie zasady państwa demokratycznego;
- Potrafi analizować zebrane dane i klasyfikować państwa według podanych kryteriów;
- Umie tworzyć samodzielną opinię na podstawie faktów;
- Dostrzega związki między realizowaniem zasad państwa demokratycznego a własnym życiem;
- Docenia zalety państwa funkcjonującego na zasadach demokracji;
- Potrafi współpracować w grupie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Rekapitulacja wtórna:

- Nauczyciel odpytuje uczniów z wiadomości przyswojonych na poprzednich lekcjach.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel pyta uczniów, czy na lekcji historii dowiedzieli się, czym jest monarchia. Po uzyskaniu odpowiedzi tłumaczy różnice między monarchią a republiką.
- Nauczyciel stwierdza, że dla obywateli ważniejszy od tego, kto jest głową państwa, jest sposób sprawowania władzy. Stosując to kryterium, możemy wyróżnić trzy formy państwa. Zajmiemy się nimi na dzisiejszej lekcji.
- **Ćwiczenie nr 1**
Nauczyciel dzieli uczniów na trzy grupy.
Uczniowie w grupach mają wyłonić sekretarza, sprawozdawcę i jednego lub kilku ekspertów. Każdy zespół ma za zadanie zapoznać się z jedną formą państwa: państwem totalitarnym, autorytarnym i demokratycznym.

Uczniowie czytają odnośny fragment z podręcznika, analizując jego treść i przedstawiając swoje uwagi sekretarzowi, który zapisuje najbardziej charakterystyczne cechy opracowywanych form ustroju na dużych arkuszach papieru i wiesza je na tablicy.

Sprawozdawca każdej grupy omawia je na forum klasy. Uczniowie z innych grup mogą zadawać pytania, na które odpowiadają eksperci.

Nauczyciel kontroluje przebieg pracy i w razie problemów ze zrozumieniem tekstu służy pomocą merytoryczną.

- **Ćwiczenie nr 2**

Wykorzystując cechy omawianych form ustroju zapisane na arkuszach, nauczyciel prowokuje dyskusję na temat ich wad i zalet.

Zadaje pytania:

1. Jaka może być skuteczność tych państw w różnych trudnych sytuacjach, np. w czasie wojny, klęski żywiołowej, epidemii itp.?
2. W którym ustroju najlepiej rozwinięta jest kultura i gospodarka?
3. Jak będą w nich realizowane prawa człowieka?

Uczniowie w trakcie dyskusji powinni uzasadniać swoje opinie.

- **Ćwiczenie nr 3**

Uczniowie otrzymują kartki z zapisanymi w 14 punktach wartościami realizowanymi przez demokratyczne państwo (patrz – załącznik).

Nauczyciel prosi, aby uczniowie stworzyli ich ranking, układając wartości kolejno od najważniejszych do mniej ważnych. W ten sposób każdy uczeń tworzy własną hierarchię wartości demokracji. Chętne osoby mogą przedstawić własną kolejność i uzasadnić ją.

Sumując wyniki rankingu, można ułożyć i zapisać na tablicy hierarchię wartości demokratycznych całej klasy.

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji.
Nauczyciel prosi uczniów, aby wymienili najbardziej charakterystyczne cechy ustroju totalitarnego, autorytarnego i demokratycznego.
Następnie cała klasa próbuje zilustrować te formy ustrojowe przykładami konkretnych państw funkcjonujących w XX wieku.

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zadanie pracy domowej –
Dlaczego system demokratyczny nie zawsze spełnia oczekiwania obywateli i jest często krytykowany? – wypowiedź uzasadnij.
- Pożegnanie się z uczniami

ZAŁĄCZNIK

WARTOŚCI REALIZOWANE PRZEZ PAŃSTWO DEMOKRATYCZNE

- Własność prywatna
- Wolność słowa
- Gospodarka rynkowa
- Tolerancja religijna
- Pluralizm
- Decyzje większości
- Równe prawa dla mniejszości narodowych
- Indywidualna odpowiedzialność
- Swoboda przemieszczania się
- Uczestniczenie w wyborach
- Respektowanie prawa
- Swoboda bogacenia się
- Pokojowe demonstracje
- Swoboda postępowania

Scenariusz lekcji wychowawczej

Temat lekcji: **Demokracja w wyborach do samorządu uczniowskiego.**

Metody: pogadanka, rozmowa nauczająca, „burza mózgów”, samodzielna praca ucznia z tekstem źródłowym, praca w grupach, praca w oparciu o regulamin samorządu szkolnego i statut szkoły, dyskusja

Środki dydaktyczne:

- Tekst źródłowy – artykuł 55 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *O systemie oświaty*
- Regulamin samorządu szkolnego
- Statut szkoły

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym – uczeń po lekcji powinien:

- Wyjaśnić pojęcia: samorząd uczniowski, wybory;
- Wiedzieć, co to jest demokracja i gdzie wzięła swój początek;
- Wiedzieć, że kolebką demokracji były Ateny;
- Orientować się w strukturze szkoły jako instytucji;
- Wiedzieć, na czym polega demokratyczny sposób wyłaniania rady samorządu uczniowskiego;
- Wiedzieć, w jakich dokumentach zapisane są prawa uczniów;
- Znać prawa rady samorządu uczniowskiego;
- Pamiętać skład samorządu uczniowskiego;
- Wiedzieć, kto jest opiekunem samorządu uczniowskiego w szkole;
- Potrafić wskazać korzyści i niedogodności związane z funkcjonowaniem demokracji w szkole.

Umiejętności kluczowe:

- Uczeń potrafi pracować z tekstem źródłowym, wyszukiwać zawarte w nim informacje, interpretować wskazane przez nauczyciela fragmenty.
- Uczeń buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym, analizuje, porównuje, porządkuje i syntezuje informacje oraz formułuje problemy, wyciąga wnioski i wypowiada się na temat form państwa we współczesnym świecie.

Czas trwania lekcji: 45 minut

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjno – porządkowe:

- Nauczyciel wita się z uczniami, sprawdza listę obecności i zapisuje temat lekcji na tablicy oraz w dzienniku zajęć.
- Uczniowie zajmują miejsca w ławkach i zapisują temat lekcji w zeszytach przedmiotowych.

Realizacja nowych treści:

- Nauczyciel wprowadza uczniów w problematykę lekcji krótką pogadanką na temat historii kształtowania się demokracji. Podkreśla, że kolebką demokracji były Ateny. Demokracja nie narodziła się z dnia na dzień, lecz był to długi historyczny proces uczenia się i stopniowego udoskonalenia demokratycznych procedur.

- **Ćwiczenie nr 1**

Nauczyciel prosi, aby uczniowie wypisali na kartkach poznane dotąd podstawowe elementy ustroju demokratycznego, a następnie sporządzają na tablicy ich zestawienie. Oto przykład:

- wola większości
- wolne wybory
- ochrona praw mniejszości.....itp.

- Nauczyciel prosi uczniów, aby przeanalizowali tekst zawarty w podręczniku. Zaznacza, że jest on zgodny z art. 55 ustawy z dnia 7 września 1991 r. **O systemie oświaty**. Uczniowie – na podstawie uzyskanych informacji oraz wiadomości z życia szkoły – odpowiadają na pytania nauczyciela:

1. Czy w twojej szkole widoczne są elementy ustroju demokratycznego? – Jakie? Uzasadnij!
2. Czy w szkole spotykasz się częściej z demokracją bezpośrednią czy z demokracją przedstawicielską? Swoją wypowiedź uzasadnij i zilustruj odpowiednimi przykładami.
3. Co to jest samorząd uczniowski, jakie są jego prawa i zadania?
4. Jakie zadania wymienione w podręczniku realizuje samorząd w twojej szkole?
5. Kto jest opiekunem samorządu uczniowskiego w szkole?
6. Wymień znane ci osoby, które działają w samorządzie twojej szkoły. W jakich przedsięwzięciach brały udział?
7. Kiedy odbędą się kolejne wybory do samorządu uczniowskiego?

- Nauczyciel zaznacza, że każde demokratyczne wybory – w tym również do samorządu uczniowskiego – powinny zostać przeprowadzone zgodnie z zasadami demokracji.

Muszą więc być – **wolne, równe i tajne**.

- Uczniowie wyjaśniają znaczenie w/w przymiotników, określających demokratyczne wybory do samorządu uczniowskiego
- Nauczyciel wyjaśnia, że zasady te zawarte są w ordynacji wyborczej, która jest istotną częścią regulaminu samorządu uczniowskiego.

- **Ćwiczenie nr 2**

REGULAMIN SAMORZĄDU SZKOLNEGO – CZY TRZEBA COŚ ZMIENIĆ?

Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda z nich dostaje inny fragment regulaminu samorządu szkolnego.

Uczniowie analizują dokładnie regulamin oraz sprawdzają, czy zawiera on wszystkie niezbędne elementy. Zespoły proponują zmiany i uzupełnienia w regulaminie samorządu szkolnego, pamiętając jednak, iż regulamin ten nie może być sprzeczny ze statutem szkoły.

Po zakończeniu pracy grupy wybierają swoich przedstawicieli, którzy prezentują reszcie klasy proponowane zmiany.

Zmiany i uzupełnienia poszczególnych grup oceniają także wybrani przez nauczyciela uczniowie – eksperci, którzy wcześniej zapoznali się ze statutem szkoły. Wypowiadają się oni na temat ewentualnych niezgodności proponowanych poprawek ze statutem szkoły.

Głos rozstrzygający w przypadku sporu ma nauczyciel.

- **Ćwiczenie nr 3**

Na zakończenie uczniowie wspólnie dyskutują na temat różnic i podobieństw między zgłoszonymi propozycjami. Projekty regulaminów warto przekazać samorządowi działającemu w szkole. Może któreś z pomysłów zostaną zrealizowane?

Rekapitulacja pierwotna:

- Uczniowie utrwalają wiadomości zdobyte na lekcji odpowiadając na pytania nauczyciela:
 1. W jaki sposób zdobyte na lekcji wiadomości można wykorzystać w trakcie przygotowań do wyborów w szkole?
 2. Co zrobić, aby były one autentyczne i demokratyczne?
 3. Na czym polegać ma demokratyczny sposób wyłaniania rady samorządu uczniowskiego?
 4. W jaki sposób skłonić do udziału w wyborach jak największą liczbę uczniów?

Czynności końcowe:

- Ocena aktywności uczniów.
- Zaproponowanie uczniom kontynuowania tematu na lekcji wiedzy o społeczeństwie – **poszerzenie wiadomości o demokracji, zaplanowanie kampanii wyborczej do samorządu uczniowskiego i zaprojektowanie plakatu zachęcającego uczniów do udziału w wyborach**
- Pożegnanie się z uczniami